אלא הכא במאי עסקינן כגון שהרהינו אצלו וקמיפלגי בדר' יצחק *דא"ר יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר °ולך תהיה צדקה אם אינו קונה משכון צדקה מנין מכאן לבעל חוב שקונה משכון ת"ק סבר הני מילי ישראל מישראל הוא דקרינא ביה ולך תהיה צדקה אבל ישראל מנכרי לא קני, ור"מ סבר קל וחומר: ישראל מישראל קני ישראל מנכרי לא כל שכן, אבל נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח דברי הכל עובר התם ודאי נכרי מישראל לא קני, תנן נכרי שהלוה (א) ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה נהי נמי דהרהינו אצלו הא אמרת נכרי מישראל לא קני? לא קשיא הא דאמר ליה מעכשיו הא דלא אמר ליה מעכשיו, ומנא תימרא דשני ליה בין היכא דאמר מעכשיו ובין היכא דלא אמר מעכשיו? דתניא נכרי שהרהין פת פורני אצל ישראל אינו עובר, ואם אמר לו הגעתיך עובר [דף סח:] מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אלא לאו שמע מינה שאני היכא דא"ל מעכשיו להיכא דלא אמר ליה מעכשיו שמע מינה ת"ר *חנות של ישראל ומלאי של ישראל ופועלי נכרים נכנסין לשם, חמץ שנמצא שם אחר הפסח אסור בהנאה ואין צריך לומר באכילה, חנות של נכרי ומלאי של נכרי ופועלי ישראל נכנסין ויוצאין לשם חמץ שנמצא שם אחר הפסח מותר באכילה ואין צריך לומר בהנאה: **מתני'** *חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו: **גמ'** אמר רב חסדא וצריך שיבטל בלבו תנא כמה חפישת הכלב? שלשה טפחים אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי הא דאמר שמואל *כספים אין להם שמירה אלא בקרקע מי בעינן שלשה טפחים או לא? אמר ליה הכא משום ריחא בעינן שלשה טפחים התם משום איכסויי מעינא הוא ולא בעי שלשה, וכמה? אמר רפרם בר פפא מסיכרא טפח: **מתני'** האוכל תרומת חמץ בפסח: בשוגג משלם קרן וחומש במזיד פטור מתשלומין ומדמי עצים: **גמ'** תנן התם *האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש: אחד האוכל ואחד השותה ואחד

תורה אור: דברים כד

אלא . רישא וסיפא כשהרהינו אבל בלא הרהינו דכולי עלמא מכאן ולהבא הוא גובה : **קונה משכון** . כל ימי הלואה המשכון קנוי לו ואם נאנס חייב באונסין שאינו עליו לא כשומר חנם ולא כשומר שכר שפטורין באונסין אלא כולו ברשותיה ובשמירתו עומד : **ולך תהיה צדקה** . בהשבת העבוט כתיב אי אמרת קונה משכון איכא צדקה בהא שכיבה ששכב בשמלתו שהשאיל לו זה דבר הקנוי לו ואם אינו קונה, צדקה בהשבה זו מניין, על שלו שכב : **אבל ישראל מנכרי לא** . הלכך לא עבר עליה דאמר מר (לעיל דף כט.) אבל אתה רואה של אחרים : **תנן נכרי שהלוה וכו'** . ואותיבנא לרבא לעיל ושנינן בשהרהינו אצלו והא אמרת השתא דברי הכל נכרי מישראל לא קני : **לא קשיא** . מתניתין דאמר ליה כשהרהינו אצלו אם לא אתן לך עד יום פלוני יהא שלך מעכשיו הלכך נכרי שהלוה את ישראל קם ליה חמץ ברשות נכרי וישראל שהלוה את הנכרי קם ליה ברשות ישראל ברייתא דלא אמר ליה מעכשיו אלא כשאר משכון נתנו לו וקבע לו זמן שאם לא יפרע לו יגבה חובו ממשכונו וישום אותו בדמים הלכך בנכרי שהלוה לישראל דברי הכל אפילו לא פרע ליה אסור לישראל ליהנות ממנו דכל ימות הפסח של ישראל היה דמכאן ולהבא הוא גובה ואי משום דהרהינו, נכרי מישראל לא קני, בישראל שהלוה פליגי מאן דאסר סבר כיון שהרהינו בעל חוב קונה משכון וליכא למימר הכא מכאן ולהבא גובה ומאן דשרי קסבר ישראל מנכרי ליכא צדקה ולא קני משכון : **ומנא תימרא** . דאפילו כשהרהינו שאני לן בין אמר "מעכשיו" ללא אמר מעכשיו : **פת פורני** . פת גדולה האפויה בתנור גדול כעין תנורים שלנו שהתנורים שלהם היו קטנים ומיטלטלין ופיהם למעלה ומדביקין הפת בדפנות שאין אופין בה אלא פתים קטנים ואורחא דמילתא נקט דאיידי דחשיבי שקיל ליה במשכון : **אינו עובר** . בפסח דקסבר ישראל מנכרי לא קני משכון : **הגעתיך** . מעכשיו קאמר אם לא אפרע לך עד יום פלוני עובר ואף על פי שלא הגיע הזמן שמא כשיגיע לא יפרע ונמצא עובר למפרע בבל יראה : **מאי שנא רישא כו'** . אי הגעתיך לאו מעכשיו הוא מאי קא מהני, בלאו הגעתיך נמי כי מטא זמניה ולא פרע שקיל ליה בחובו : **ומלאי של ישראל** . פת ויין הנמכר בחנות : **אסור בהנאה** . דלא תלינן ליה בפועלין אלא מן של מלאי היה ושל ישראל הוא : **גמ' צריך שיבטל בלבו** . שמא יפקח הגל במועד ונמצא עובר עליו : **כספים** . של פיקדון אין להם שמירה אלא בקרקע ואם לא נתנן בקרקע ואבדו פשיעה היא אצלו וחייב דשומר חנם חייב בפשיעה : **משום ריחא** . שהכלב מריחו ומחטטו ומוציאו : **מסיכרא** . מקום : **מתני' בשוגג** . ששגג בתרומה, ואפילו הזיד בחמץ, משלם קרן וחומש ואף על גב דלא הוה שויא מידי דחמץ בפסח אסור בהנאה מיהו שוגג דתרומה דכתיב ביה "וחמישיתו יוסף עליו ונתן לכהן את הקודש" דבר הראוי להיות קודש שאינו יכול לשלם לו המעות אלא הפירות והתשלומין נעשין תרומה כדלקמן לאו לפי דמים משלם אלא לפי מדה הלכך לאו בתר דמים אזלינן : **במזיד** . שהזיד בתרומה אפילו שגג בחמץ פטור מן התשלומין : **ומדמי עצים** . אם תרומה טמאה היא אין משלם לו דמי עצים שהיתה ראויה להיסק תחת תבשילו, משום דתרומה מזיד אין בה חומש ואין תשלומיה לכפרה ואין נעשין תרומה דגבי חומש "בשגגה" כתיב אבל מזיד אינו אלא כשאר גזלן בעלמא ומשלם מעות ולפי דמים ולא לפי המדה וחמץ בפסח לאו בר דמים דאסור בהנאה ואף להיסק לא הוי חזי ליה ולאו מידי אפסדיה :

ואחד

אלא הב"ע שהרהינו אצלו וקמיפלגי בדרבי יצחק . תימה לריב"א אביי היאך יתרץ הך דע"כ בדרבי יצחק קמיפלגי וסיפא דקתני נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אמאי דברי הכל עובר אע"ג דלא קנה כיון דלמפרע הוא גובה ורישא נמי אמאי אינו עובר למ"ד כיון דלמפרע הוא גובה ומפרש ריב"א דהשתא כי מוקי פלוגתא בדרבי יצחק מיירי שלא בא ישראל לידי גבייה שפדאו נכרי לבסוף דלא שייך השתא פלוגתא דאביי ורבא כלל אלא בהא קמיפלגי דלמאן דאמר עובר ס"ל דקני ליה ישראל מנכרי וה"ל ברשות ישראל ומ"ד אינו עובר ס"ל דלא קני ליה והרי לא היה ברשותו ובסיפא ד"ה עובר דלא קני ליה נכרי לכ"ע והרי היה ברשות ישראל ומיהו מתניתין דקתני נכרי שהלוה וכו' מותר בהנאה מיירי שלא פדאו ישראל דאי פדאו אע"ג דמוקי לה בסמוך בדאמר ליה מעכשיו מכל מקום מאי מהני : **בדרבי** יצחק קמיפלגי . תימה הא ר' יצחק לא קאמר דקני משכון אלא שלא בשעת הלואה כדמוכח בהאומנין (בבא מציעא פב.) והכא ישראל שהלוה לנכרי על חמצו תנן דמשמע בשעת הלואה כדמשמע בהאומנין* דקתני הלוהו על המשכון שומר שכר והתניא שומר חנם ומשני הא דמשכנו בשעת הלואתו והא שלא בשעת הלואתו ופריך והא אידי ואידי על המשכון קתני ויש לומר דהכי פירושו כיון דשלא בשעת הלואה קונה לגמרי כדרבי יצחק א"כ לענין חמץ יש לנו לחושבו כאילו הוא שלו לעבור בבל ימצא אף בשעת הלואה דחשבינן ליה מלוי וכן יש לפרש בהשולח (גיטין לז.) גבי המלוה על המשכון אינו משמט מדרבי יצחק כיון דקני ליה שלא בשעת הלואה בשעת הלואה נמי מיקרי של אחיך בידך : **שקונה** משכון . פ"ה קונה משכון לענין חיוב אונסין ור"י אומר דבהאומנין (ב"מ פב.) משמע דלא הוי אלא שומר שכר דהלוהו על המשכון שומר שכר בעי למימר התם בגמרא דסבר לה כרבי יצחק וכולה שמעתא חמצו של נכרי ביד ישראל איירי שלא קבל עליו ישראל אחריות דאי קבל הרי הוא שלו ועובר עליו כדמוכח בפ"ק (דף ה:) : **ואם** אמר הגעתיך עובר . לאביי רישא מיירי כשפדאו וסיפא כי אמר הגעתיך היינו שאינו רוצה לפדותו :

דבר

עין משפט נר מצוה

פה א מיי' פ"י מהלכות שכירות הלכה א סמג עשין נד טוש"ע ח"מ סי' עב סעיף ב :

פו ב מיי' פ"ד מהלכות חמץ הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא סעי' א :

פז ג טוש"ע א"ח סי' תמט :

פח ד ה מיי' פ"ג מהל' חמץ הל' יא סמג עשין לט טוש"ע או"ח סי' תלג סעיף ח :

פט ו ז מיי' פ"ד מהל' שאלה ופקדון הלכה ד סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' רצא סעיף (יח) [טו] :

צ ח מיי' פ"י מהלכות תרומות הל' א :

צא ט שם הל' ב :

◆

רבינו חננאל

היא ואוקימנה בשהרהינו אצלו ואמר לו קנה מעכשיו וכדר' יצחק דאמר בעל *)חוב קונה משכון ופליגי ת"ק לית ליה הא דר' יצחק ור' מאיר אית ליה ומתמהי' וכי דר' יצחק תנאי היא ושני' [דכ"ע] אית להו דר' יצחק והכא בהא קא מיפלגי ת"ק סבר ישראל מישראל דבר צדקה הוא קני אבל משכון דנכרי דלאו בר צדקה הוא לא קני ור' מאיר סבר ק"ו משכון דישראל קני ליה המלוה משכון דנכרי לא כל שכן אבל נכרי שהלוה את ישראל על חמצו וקבע לו זמן לפרעו אחר הפסח דברי הכל עובר דלא קני הנכרי חמצו של ישראל אלא ברשות ישראל קאי ועובר עליו ומקשי' תנן נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה והאמרת נכרי מישראל לא קני ואפי' הרהינו אצלו ושני' משנתינו בשפירש לו קני מעכשיו כדתניא נכרי שהרהין פת פורני אצל ישראל אינו עובר בפסח ואם אמר לו הגעתיך כלומר קני מעכשיו עובר וכך סוגיא דשמעתא זו סלקא והוא כגון הא דתנן (בב"מ דף סה) הלוהו על שדהו ואמר לו אם איני מביא לך עד שלש שנים הרי הוא [שלך] מעכשיו**) כו': ת"ר חנות של נכרי ומלאי של נכרי. כלומר הסחורה שבתוך החנות לנכרי ופועלי ישראל נכנסין לשם ועושין מלאכתן חמץ שנמצא שם אחר הפסח אסור בהנאה ואין צריך לומר באכילה כלומר חמץ של ישראל הוא וכן חנות של ישראל ומלאי של ישראל ופועלי נכרים נכנסין שם חמץ שנמצא שם אחר הפסח מותר באכילה ואין צריך לומר בהנאה כללא דמילתא בתר פועלין אזלינן אם פועלין ישראל הן החמץ הוא ואסור ואם של נכרים מותר : חמץ שנפלה עליו מפולת ונטמן בעפר אם הוא טמון שלשה טפחים בכדי שאין הכלב יכול לחפש אחריו כלומר אינו מריח ריח החמץ הרי הוא כמבוער ואין חייב לחפור ולהוציאו ולשרפו אבל צריך לבטלו ולא תימא אפי' בשמירת הפקדון כך כי הא דאמר שמואל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע ולא בעינן כולי האי אלא טפח בלבד סגי דכיון דמשום אכסויי מעינא הוא דיו דהא משום ריחא לא חיישי' הלכך אפי' הוא טמון בקרקע טפח סגי ליה: מתני' האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש במזיד הואיל וחייב כרת פטור מן התשלומי' ומדמי העצים פי' לא תאמר חשוב זו התרומה שאכלת אתה כאלו שרפת אותה ונהנת ממנה ואתה חייב לשלם כפי הנאתך אלא אפי' כעצים העומדין לשרפה אין חייב לשלם שהחמץ בפסח איסורי הנאה הוא ולית ליה לכהן לשרפה וליהנות ממנה אי הכי אפי' בשוגג יהא פטור מן התשלומי' דהא לית דמים דאיסורא הנאה הוא ואמרי' מתני' ר' יוסי הגלילי הוא דאמר ותמה על עצמך האיך חמץ אסור בהנאה כל שבעה כרבעי' למימר קמן : תנן התם בתרומות פ"ו האוכל תרומה שוגג משלם

מבנה
חנות של נכרי/ישראל

נושא
ביעור חמץ המפולת שנפל על חמץ שיהא נחשב כמבוער

ב"מ פב. גיטין לז. שבועות מד. [קדושין מז:]

[תוספתא פ"ב ע"ש]

ב"מ מב. לעיל ו.

ב"מ שם

תרומות פ"ו [מ"א] ב"מ נד:

* האוכל תרומה שחייב אדם [illegible]

הגהות הב"ח

(א) גמ' שהלוה את ישראל על חמצו:

---

*) משמע דרבינו הי' לו גי' אחרת בגמ' דמעיקרא ס"ד דפליגי בדר' יצחק גופא אי ב"ח קונה משכון או לא .

**) במשנה שם לא הוזכר דמיירי מעכשיו אבל בש"ס שם ד' סו ע"ב מוקמינן דאמר ליה קני מעכשיו .